

Hovoríme o rodine XIII. – Ešte raz o otcových úlohách
Príhoda z kostola
V rodinnej škole – XIII. kapitola
- Učme deti zdvorilosti
Príhoda z vlaku
Pre mladých: Báseň - Duša

XIII. Hovoríme o rodine.

Ešte stále hovoríme o otcových úlohách a nárokoch. Nemôžeme predsa nespomenúť takú vážnu úlohu, ako je povinnosť zastupovať svoju rodinu navonok.

Po mužovi sa pomenovala manželka a deti. Jemu preto prislúcha hlavná starosť o dobré meno celej domácnosti. On predovšetkým má dbať, aby každý člen jeho rodiny bol vzorným občanom, svedomitým pracovníkom, tak ako si to praje Boh na viacerých miestach vo Svätom Písme. Avšak tam, kde by vrchnosti žiadali niečo proti Božej vôli, má byť hotový povedať, že viac treba poslúchať Boha ako ľudí.

Má múdro predchádzať alebo urovnávať susedské spory, či už vzniknú medzi deťmi alebo dospelými. Nie je dobre ženu vystavovať podobným napätiam. A rovnako sa nesvedčí, aby ju, len preto, že je výrečnejšia, z pohodlia alebo zo strachu posielal vybavovať namiesto seba úradné veci. No ak je rozumná príčina, nech jej umožní uplatniť sa.

Mužovi tiež prislúcha pozývať na návštevy alebo ich niekomu sľubovať a dbať, aby svojou hustotou a trvaním nenarušovali domáci poriadok a výchovu detí. Nemal by však túto úlohu vykonávať bez pokojnej porady s manželkou, ktorá je zaiste viac zaangažovaná do domáceho poriadku, ako aj do výchovy, najmä tých najmenších.

Viesť program pri návštevách prislúcha tiež jemu. Ale so všetkou láskou a úctou zapája doňho aj svoju manželku a uprednostňuje ju vo všetkom, v čom je informovanejšia a kompetentnejšia.

Dáva pozor aj na to, aby pri návštevách nevedli program deti, ktoré pri takýchto príležitostiach dostávajú zavše chuť nevhodne sa predvádzať. Ak si dieťa dohovori návštevu u kamaráta alebo u priateľa, otec by mal o tom vedieť a rozhodnúť o jej vhodnosti či nevhodnosti, ako aj o čase jej trvania.

Ak sa deťom dovolí návšteva divadla alebo kina, otec by sa mal včas informovať o programe. Posedenia pred televízorom, ak

ich výnimočne treba z vážnej príčiny pripustiť, nemali by byť bez otcovej alebo matkinej prítomnosti, aby sa hneď na mieste zrušili prípadné zlé vplyvy, alebo aby sa vhodne poukázalo na všetko, čím sa majú deti pri takomto posedení poučiť alebo povzbudiť.

Pre športové stretnutia, kde človek tak ľahko vzplanie, dáva Larry Christenson ako nasledovaniahodný príklad počínania svojho otca. Hovorí: „Otec ma vzal na futbal. Keď sme vstupovali na ihrisko, obrátil sa ku mne so slovami: „Vieš dobre, že nikdy nenadávam... Bol by som rád, keby si to ani ty nerobil“.

Otec má byť teda spojivom medzi domovom a vonkajším svetom. Ale na prvom mieste pontifikom, staviteľom mostov v tom vyššom význame, totiž svedomitým sprostredkovateľom medzi svojou rodinou a rodinou Otca, Syna a Svätého Ducha.

On má predovšetkým dbať, aby jeho dieťa, ktoré bude postupne prechádzať z rúk matky do rúk lekára, prípadne psychológa a odtiaľ do rúk učiteľa alebo vychovávateľa, nevypadlo ani na chvíľku z rúk Toho, ktorý má byť po celý život jeho otcom, lekárom, vodcom i učiteľom...

To má byť otcovou prvoradou starosťou, aby dieťa zostalo pevne a natrvalo pripútané k Bohu. Ale pripútané tým jedine bezpečným spôsobom, to jest cez Cirkev.

On má byť pre svoju rodinu prvou katechézou a prvým katechétom. Katechézou v tom zmysle, že svojou láskou ku všetkým, ale aj svojou spravodlivosťou, svojou ohľaduplnosťou, ale i svojou silou, dá deťom prvú predstavu o nebeskom Otcovi, ktorého budú potom pri svojom dennom Otčenáši obdivovať, milovať, alebo sa ho báť, alebo - a to je to najhoršie, - málo si ho ctíť a všímať.

Veľa záleží na tom, ako im ho predstaví ich pozemský otec. A predpokladáme, že nehovoríme otcom, ktorí by svojim deťom nebeského Otca predstavovali ako sa večer v sprievode anjelikov vracia kolísavým krokom pomedzi obláčky z reštaurácie alebo od daktorého svojho dobrého priateľa.

Ale otec má byť aj prvým katechétom, vedomý si, že v tejto úlohe môže ho nahradiť len jeho manželka. Nemôžu ho tu

nahradiť - najmä keď ide o príležitostnú a zo všetkých najužitočnejšiu katechézu - nijakí podomoví katechéti, nijakí dvorní kapláni.

Lebo nikto nemá toľko a takých možností uvádzať podanú náboženskú náuku do praxe a robiť tak z viery život, ako otec rodiny a jeho manželka.

A spomeňme tu ešte jednu dôležitú otcovu úlohu, úlohu byť bdelym a svedomitým ochrancom svojej ženy - najmä pred citovými výstrelkami svojich detí. Nech jej preto ani on sám nedohovára pred deťmi, nech ju nikdy pred nimi neponižuje.

Deti musia cítiť, že ich matka je v otcovom srdci vždy tá prvá. Keď končíme výpočet otcových úloh, nemôžeme nespomenúť aj jeho nároky. Je spravodlivé a správne, aby ten, kto má toľko povinností, mal aj nejaké práva. Na prvom mieste mu patrí právo na úctu. Toto právo mu patrí po celý život, až do smrti. A to aj v takom prípade, keby sa - ako čítame v knihe Siracha (14, 17) - pomínul na rozume a iní by sa z neho smiali.

Druhé otcovo právo je právo na poslušnosť. Je síce len dočasné, ale pevné, neodcudziteľné. Veď práve jeho uplatňovaním spĺňa svoju zodpovednosť za rodinu pred Bohom. Manželka, deti i starí rodičia mali by sa preto pričiňovať, aby sa mu čím prv podarilo vybudovať zo svojej rodiny dom na skale. Otec tak chcel..., Otec tak povedal..., má byť posledný argument v prípadných rodinných sporoch.

Otec má, rozumie sa, právo aj na odmenu. Žiaľbohu, stáva sa, že pre slobodnú ľudskú vôľu túto odmenu, po ktorej zaiste najviac túži, nie vždy dostane. Na členoch jeho rodiny sa totiž v dostatočnej miere vždy neobjavia výsledky jeho výchovného namáhania sa.

No v takomto prípade by sa nemal dať znechutiť. Veď Boh, kvôli ktorému sa ako k prvému namáhal, nezostal ešte nikomu nič dlžný a nikomu sa zatiaľ nedal vo veľkodušnosti prevýšiť.

A potom, ak otec nevidí výsledky svojho úsilia hneď, neznamená to, že ich nedosahuje. Tie sa môžu ukázať aj neskôr vo forme výchovných spomienok. Možno až potom, keď jeho už

nebude. Dobří otcovia vychovávajú aj po smrti. A možno vtedy najúčinnnejšie.

Deti rastú, dostávajú sa do kríz, v ktorých im jeho príklad môže byť veľmi vzácnym poučením alebo povzbudením. Nech sa teda otcovia neboja vzdáť sa niekedy tohto svojho práva na odmenu. No v každom prípade nech sa boja vzdáť sa ktorejkoľvek svojej povinnosti, ktorejkoľvek svojej úlohy.

PRÍHODA Z KOSTOLA

V univerzitnej kaplnke v americkom meste Notre Dame čakali deti na prvé sväté prijímanie. Konečne prišla chvíľa, keď sa mali pohnúť k oltáru.

Ozval sa organ a zbor spieval: Pane, nie som hoden, aby si vošiel do môjho srdca...

Deti zložili ruky, opúšťali svoje miesta a kráčali k balaustre v sprievode svojich rodičov. Všetky okrem jedného.

To posledné šlo samé.

V tom vstal muž a pripojil sa k osamelému dieťaťu. Bol to jeho otec.

Všetci v kaplnke vedeli, že nie je katolík a ako taký nemôže spolu s dieťaťom pristúpiť ku svätému prijímaniu.

Keď ho dieťa zbadalo, obrátilo sa k nemu a pošeplo mu: Otecko, choď na svoje miesto. Ty nemôžeš ísť so mnou.

Otec sa usmial. - Dobre, synček. Dobre. Netráp sa. Len pod'...

Sprievod sa končil a aj toto posledné dieťa kľakalo k balaustre. Otec si kľakol vedľa neho. Deti prijímali po prvý raz jedno po druhom. Len tento chlapec bol akýsi nepokojný. Mal starosť o otca.

Keď sa kňaz blížil k nemu so sviatosťou, ešte raz sa obrátil na otca: Otecko, prosím ťa, choď na svoje miesto. Ty nemôžeš prijať sväté prijímanie... Ty nie si katolík.

Kňaz začul tieto chlapcove slová a videl jeho nepokoj.

- Dieťa moje, neznepokojuj sa - povedal mu. Všetko je v poriadku. Včera večer som pokrstil tvojho otecka.

Otec tohto chlapca, futbalista, známy v celej Amerike, Canut Rockne, mal mnoho šťastných dní vo svojom živote, ale ten, v ktorý si priklakol k svojmu prvoprijímajúcemu dieťaťu - ako sa sám vyjadril - bol zo všetkých najšťastnejší. Veď sa v ňom on i jeho dieťa dostali pod priamy Pánov vplyv.

V rodinnej škole

Kapitola 13.

Učme deti spravodlivosti, ktorá neporušuje zdvorilostné konvencie.

Niektorí ľudia sa dlhší čas dohodovali potichu alebo i nahlas, že budú vyjadrovať svoje vzájomné vzťahy určitým spôsobom. Iní sa k nim pridávali, pretože pokladali ich dohody za veľmi prirodzené, pekné a užitočné.

A tak sa dnes objímame na znak vnútornej blízkosti, podávame si ruky na znak zjednotenia, snímeme klobúk a skláňame hlavy na znak úcty...

Zachovať tieto všeobecne prijaté konvencie patrí tiež k spravodlivosti.

Nedbalosť v tomto ohľade dá sa všelijako pomenovať. Môže to byť anarchizmus, výtržníctvo, snobizmus alebo chuligánstvo.

Potrebné je navykať dieťa na zdvorilosť už od malička, aby sa mu čím prv dostala do krvi.

V neskoršom veku sa dosť ťažko odstraňuje zanedbanosť v tomto ohľade.

Aby sme ho presvedčili o potrebe zdvorilosti, treba o nej najprv seba presvedčiť. Neokrôchanosť nikomu nezískava sympatie, kým spoločensky vychovaný človek stáva sa všade obľúbeným a úspešným.

Nemci vyjadrujú túto skúsenosť prísloviem: „Mit dem Hut in der Hand gehst du durch das ganze Land. – S klobúkom v ruke, to jest s úctivou zdvorilosťou, dostaneš sa kamkoľvek.“

Treba však pripomenúť, že vonkajšie formy zdvorilosti musia ladieť s vnútornými postojmi.

Bez tejto jednoty nebola by zdvorilosť čnosťou.

Ba dokonca syntézou čností.

Je v nej úcta, ktorá sa skláňa pred ľudskou veľkosťou. – Je v nej láska, ktorá sa snaží vyhnúť sa všetkému, čo by blížneho

mohlo roztrpčiť a zarmútiť. – Je v nej pokora, ktorá vie v spoločnosti zaujať patričné miesto bez toho, aby niekoho urazila alebo poškodila.

A je v nej aj čnosť sily, ktorá dokáže konať, čo je správne dnes, zajtra a stále.

Vonkajšie formy zdvorilosti bez súhlasného vnútorného postoja stávajú sa obyčajnou pretvárkou, ktorá je odpornejšia ako akákoľvek neokrôchanosť.

Aby sa nám pri výchove k zdvorilosti darilo, nesmieme zabúdať, že ako diabla nemožno vyháňať Belzebulom, tak nemožno nezdvorilosťou vychovávať ku zdvorilosti.

Rodičovská moc nedáva nikomu právo hrubosťou zneuctievať obraz Boha vo vlastných deťoch.

Hlúpou a nezdvorilou odpoveďou na detské otázky rodičia sami ničia, o čo by sa mali snažiť.

Veď dieťa je najmä v tomto ohľade napodobivé.

PRÍHODA Z VLAKU

Istý namyslený mládenec sa vysmieval vo vlaku z katolíckeho dievčaťa preto, že malo pri sebe náboženskú literatúru.

Povedal jej, že také niečo pristane len sviečkovým babám, ale nie zdravému inteligentnému dievčaťu.

On, vraj, nikdy nechodil na náboženstvo, on sa, vraj, nedal kňazmi otravovať a ohlupovať.

Starší pán, čo sedel vedľa, mu dal takúto otázku:

Vravíte, že ste sa nedali kňazmi ohlupovať... Nuž, to je vaša vec. Ale povedzte mi, od čoho ste teraz taký hlúpy?

PRE MALÝCH

Duša

Slon má v hlave mozog veľký,
že väčšieho hádam niet,
napriek tomu nedokáže
nič krajšieho vymyslieť.
Len to robí a tam beží,
kde ho chůťka ťahá,
skús mu niečo vyrozprávať...
Márna tvoja snaha.
Človeku je viacej známe,
či to nie je krásne snád'?
Hovoríme, rozmýšľame,
telu vieme rozkázať.
Vďaka z duše nám vyviera.
Boh chcel veľkosť našu.
On nám dal, čo nemá zvierat:
nesmrteľnú dušu.